

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 23.08.2022 § 66

§ 66

Valtuustokysymys Espoon neuvolapalveluiden toiminnasta (Kh/Kv)

Valmistelijat / lisätiedot:
Vanhatalo Raija
Erma Arja
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja Ahlström Mari

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta ehdottaa kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Hietanen-Tanskanen Ira ja 39 muun valtuutetun 16.5.2022 jättämään valtuustokysymykseen Espoon neuvolapalveluiden toiminnasta sekä toteaa kysymyksen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Hietanen-Tanskanen Ira ja 39 muuta kaupunginvaltuutettua ovat jättäneet 16.5.2022 valtuustokysymyksen Espoon neuvolapalveluiden toiminnasta.

Vastaus 16.5.2022 esitettyihin seuraaviin valtuuston esittämiin kysymyksiin:

1.Miten lakisääteiset neuvolapalvelut ovat toteutuneet ja toteutuvat?

Koronavuosien aikana neuvolatoimintaa on jouduttu supistamaan useampaan kertaan, kuten useissa muissakin kunnissa. Näin ollen lakisääteisiä neuvolapalveluja on pystytty toteuttamaan osittain. Supistukset ovat kohdentuneet eniten lastenneuvolapalveluihin siten, että kaikkia leikki-ikäisten määräaikaistarkastuksia ei ole voitu toteuttaa. 2-6 v. määräaikaistarkastukset toteutuvat 6/2022 lukujen mukaisten tehdyn ennusteen pohjalta 60 % v.2022. Ennen koronaa olevan v.2019 olevan tason mukaan tulisi toteuma olla lähes 90 %. Kuitenkin jos perhe on pyytänyt neuvolan tarkastusta, nämä ovat pyritty toteuttamaan. Erityisen tuen tarpeen asiakkaat ovat pyritty hoitamaan.

Neuvolapalveluiden supistuksen syynä ovat olleet riittämätön vakanssimäärä, valtakunnallinen hoitajapula, rekrytointihaasteet sekä terveydenhoitajien vaihtuvuus ja henkilöstön poissaolot mm. koronaan liittyvien syiden johdosta. Jonkin verran myös neuvolan henkilöstö on ollut

muissa tehtävissä koronavuosien aikana; sairaalassa ja koronarokottamassa. Vieraskielisten väestön osuuden kasvu vaikuttaa siihen, että perusresurssi nykyisellään ei riitä hoitamaan neuvola asiakkaita asetuksen mukaisesti. Suurin osa vieraskielisistä lapsista vaatii kaksinkertaisen vastaanottoajan. Joka kolmas käynti terveydenhoitajan tai lääkärin vastaanotolla on vieraskielisen asiakkaan käynti.

Raskaana olevien käynnit on toteutettu lähes normaalisti. Poikkeuksena on ollut perhevalmennus, joka on jouduttu minimaalistamaan esim. siirtämään ainoastaan sähköiseen muotoon. Tämä on ollut joillekin perheille riittämätöntä, vaikka osittain asioita on pyritty käymään läpi yksilö vastaanotolla.

Synnytyksen jälkeen ensisynnyttäjille tehtävä kotikäynti on jouduttu muuttamaan neuvolakäynniksi, koska se ajallisesti tapahtuu puolet lyhyemmässä ajassa kuin kotikäynti. Raskaana olevien lääkäripalvelut on pääsääntöisesti voitu toteuttaa asetuksen mukaisesti lukuun ottamatta raskaudenajan laajassa terveystarkastuksessa olevaa lääkärin osuutta, joka on toteutettu ja edelleen toteutetaan tarveharkintaisena. Tämä ratkaisu ei ole asetuksen mukaista, mutta resurssien puuttumisen vuoksi olemme joutuneet tehtäviä priorisoimaan.

Lastenneuvolassa leikki-ikäisten (yli 1,5-vuotiaat) käynteihin on jouduttu tekemään eniten muutoksia, joten osalla lapsista on määräaikaistarkastus jäänyt väliin tai se on toteutettu toisena ajankohtana. Esimerkiksi 1,5 vuotiaan laajan tarkastuksen lääkärintarkastus on toteutettu vasta kaksivuotiaana. Aivan kaikille ei ole lääkärin aikaa voitu antaa ja tälläkin hetkellä on 2 -ja 4-vuotiaita lapsia odottamassa lääkärin aikoja. 4-vuotiaan laajaa tarkastusta ei ole voitu koronan aikana kaikille lapsille toteuttaa. Alkuvuodesta 2022 4-vuotiaille pystyttiin taas aikoja antamaan, mutta osa tulee terveydenhoitajan ja lääkärin käynnille suositusajan ulkopuolella. Mikäli 4-vuotiaan laaja tarkastus on jäänyt kokonaan väliin, toteutetaan lapselle 5-vuotiaana tavallista laajempi tarkastus.

Palvelujen supistuksen järjestelyt ovat vieneet terveydenhoitajien työpanosta asiakastyöstä pois. Esimerkiksi neuvolan lääkäripalveluissa tapahtuneet supistustoimet ja uudelleen järjestelyt ovat aiheuttaneet paljon ylimääräistä työtä, kun on järjestelty niin, että välttämättömät lääkäriajat on saatu toteutettua, osa ajoista peruttu kokonaan ja osa siirretty toiseen ajankohtaan, toiseen neuvolaan jne. Kaikki muutokset ja normaalista poikkeava toiminta on kuormittanut paljon neuvolan keskitettyä ajanvaraus- ja neuvontayksikköä, sillä asiakkailla on paljon kysyttävää alati muuttuvissa tilanteissa. Myös supistuksista johtuva sähköisen ajanvarauksen puuttuminen on kuormittanut tätä yksikköä paljon.

Neuvolapalvelut palautetaan pääsääntöisesti normaaliin toimintaan syksyllä 2022, jos resurssit antavat myöten. Kesäsulku leikki-ikäisten tarkastusten osalta aiheuttaa ruuhkan syksylle. Ryhmätoiminta aloitetaan keväällä 2023. Hoitajien vakanssit ovat saatu täytettyä. Vieraskielisten osuuden kasvu, perheen ongelmien monimutkaistuminen ja entistä haastavampien asiakkaiden hoito perustasolla luultavammin vaatii resurssipohjan vankistamista.

2. Miten korona-aikana toteutui synnytyksen jälkitarkastukset?

Synnytyksen jälkitarkastukset on saatu toteutettua. Tekijöinä on ollut lääkäri tai tähän tehtävään erikseen koulutettu terveydenhoitaja. Espoossa koulutettiin 4 terveydenhoitajaa vuonna 2017 säännöllisen synnytyksen

jälkitarkastuksen tekemiseen Ison Omenan neuvolassa. Syksyllä 2021 koulutettiin 4 uutta terveydenhoitajaa, jotta toiminta voitiin laajentaa koko Espooseen. Koulutetuista terveydenhoitajista kaksi on sittemmin irtisanoutunut ja odotamme uutta koulutusmahdollisuutta syksyille 2022. Lääkäri tekee komplisoituneen tai muuten haasteellisen synnytyksen jälkitarkastuksen jatkossakin.

3. Millä tavalla palveluiden supistamisen on arvioitu vaikuttavan lapsien ja perheiden hyvinvointiin?

Neuvolassa tunnistetaan perheen huolia ja tuen tarvetta säännöllisten seulojen ja mittausten lisäksi erittäin paljon myös puheeksi ottona ja perheen kanssa keskustelun avulla. Lisäksi neuvolassa keskustellaan perheen huolista ja annetaan tukea kasvuun, kehitykseen sekä vanhempien jaksamiseen, vanhemmuuteen ja parisuhteeseen. Monet perheet selviävät eteenpäin neuvolassa tarjotun keskusteluavun ja tuen johdosta, jota olemme nyt pystyneet tarjoamaan normaalia vähemmän. Tällöin ongelmat voivat pitkittyä ja monimutkaistua perheessä.

Lapsen kehityksessä ja perheen tilanteessa voi tapahtua paljon muutoksia lyhyelläkin aikavälillä, joten aina ei neuvolassa käytössä oleva systemaattinen pois jäävien selvittely löydä erityisen tuen tarpeen perheitä, jos neuvolakäynti on jäänyt väliin. Voi myös olla, että perhe ei itse tunnista tuen tarvetta ja näin ollen yhteydenotto neuvolaan voi jäädä tekemättä. Yhteistyökumppaneiden, kuten varhaiskasvatusta ja muita perheiden palveluita on informoitu tilanteesta ja pyydetty heitä ottamaan herkästi yhteyttä neuvolaan perheen huolissa. Perhekeskus toimintamallia on viety eteenpäin systemaattisesti.

Kehitysviivästymien ja erityisen tuen tarpeen lisäksi perheet tarvitsevat myös tukea ja viestiä siitä, että asiat ovat hyvin ja esim. vanhemmuus sujuu hienosti. Neuvolan tehtävä on myös voimaannuttaa ja rohkaista perheitä, jota tässä tilanteessa ei ole pystytty tekemään riittävästi. Henkilöstö on joutunut äärimmäisen koville, kun perheiden huolet ovat monimutkaistuneet esim. koronan aiheuttamien tilanteiden johdosta. Lisäksi palveluiden supistukset ja niihin liittyvät järjestelyt ovat kuormittaneet henkilöstöä.

4. Millä tavalla Espoossa on huomioitu koronan jälkihoidossa neuvolapalveluiden supistamisesta johtuva palveluvelka?

Yhteydenottokanavia on lisätty ja asiakas saa yhteyden takaisin soiton lisäksi myös chatin ja etävastaanoton kautta. Asiakkaan yhteydenottojen ja ajanvarauksen yhteydessä kiinnitetään entistä tarkemmin huomiota asiakkaan aiempiin käynteihin. Palvelusta pois jäävien prosessiin on kiinnitetty erityistä huomiota.

1.1.2022 saimme kolme uutta vakanssia, joista 2 on suunnattu neuvolan keskitettyyn ajanvaraus- ja neuvontayksikköön, jotta asiakkaan yhteydenotto neuvolaan olisi sujuvaa. Tulevaisuuden sotokeskus hankkeeseen liittyen keskitetty ajanvaraus- ja neuvontayksikkö saa kehittämiseen / jonojen purkuun kaksi terveydenhoitajaa ajalle 1.9.2022-31.12.2023.

Henkilöstön veto- ja pitovoiman parantamiseksi aloitetaan uusien työntekijöiden mentorointipilotti 8/2022. Lisäksi yhtenäistetään perehdytysohjelmaa uusille työntekijöille. Ostopalvelusopimuksen kautta

terveydenhoitajia on mahdollisuus rekrytoida myös yksityisiltä sopimustoimittajilta.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustokysymys Espoon neuvolapalveluiden toiminnasta

Tiedoksi